

V. A kettévált város

Meg-megállok a Gellérthegy tetejére vezető úton, hogy egy-egy pillanatra körültekintsek. Füstösek a jólismert dolomit-kövek, amelyeknek ügylészik nem volt még elegendő az eső, hogy lemossa a gyalázatot. A fejem fölött az öreg Citadella szitává lőtt roskatag falai komoran emlékeztetnek arra, hogy itt másfél esztendővel ezelőtt embertelen gyilkosok tanyáztak.

A Citadella tehát kilencvenöt-éves korában rosszúlre szendőrült. Nem kísérik könnyeim, mert mindig keserű lett a számaim, ha rátekintettem. Azt hiszem, kevesen tudják, hogy ezt a felfogvárat az osztrákok építették a Szabadságharc után, az 1850-es években, Budapest megfőlemelésére. A megfőlemelés sikerült akkor is és 1944 telén is. Végre nem kell tőle többet félnünk!

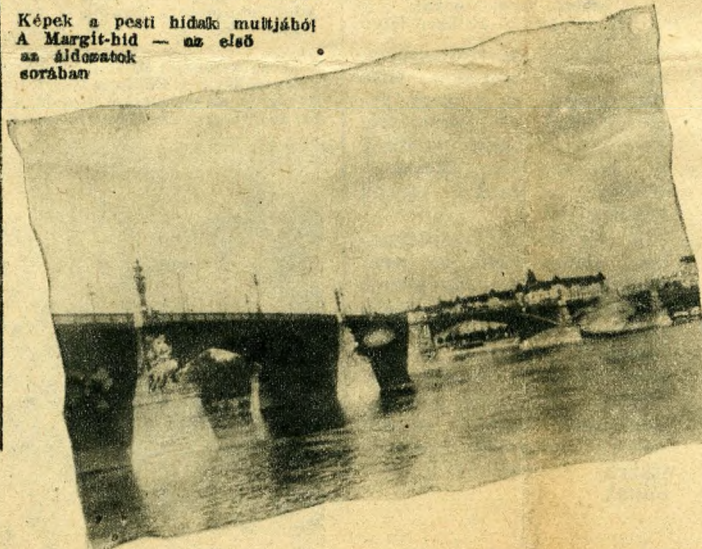
Egyébként az idén szeptember 24-én lesz kilencszáz esztendeje, hogy a hegyről a Dunába dobták Vazul hível Gellért püspököt. Akkoriban az öreg folyó még a hegy lábainál hőmpölygött. 1946-ban egy holttestet sodort tova, közel kilencszáz év

múlva pedig megszámlálhatatlan ezreket. Igaz, hogy akkoriban még barbárok lakták ezt a földet...

Derős helyet keresek, hogy megpihenhessek. Leülök egy kis tisztáson és furcsán, fájón, kedvesen valami szíven üt a múltból. A naptár 1916-ot mutat, akkor is július volt és ugyancsak háború. De két tizennégyéves gyermek, egy lány meg egy fiú, valami egész másra gondolt. Egy csókra. Az elsőre mindkettőjük életében. Ez a tiltott és zavarbaejtő valami sehogysem tudott elcsattanni lent Pesten, hát feljöttek ide, magukkal hoztak egy nagy piros napernyőt, hogy ennek védelme alatt megismerkedjenek a bűnnel. Így történt. Egyet adtam, egyet kaptam és ezzel be is fejeződött az első szerelem.

Lassan körülnézek. Ott lent, jobboldalt, a félig rom Gellért-szálló. Már kezd magához térni súlyos sebesüléséből. Elöttem kanyarog a Duna, amelyet még nem is olyan régen karcsú, finom hidak íveltek át. Pest és Buda ölekezett általuk, amíg aztán tavaly januárban a város kettévált. Emberáldozatok után

Képek a pesti hidak múltjából
A Margit-híd — az első
az áldozatok
sorában

hidálozatokat követelt a rombolás ördöge.

Valahol messze Újpest táján állt az Öszekötő vasúti hid. Magyar mérnök, Feketeházy János tervezte és építette. Kézel négyszáz méter hosszú volt és két és fél millió forintba került. Sohasem tudtam végig menni rajta gyalog, mert a lábaim alatt a Dunát láttam és a korlátja is csak egy vékony vas volt. Egyszer huszan az osztályból tíz koronát adtuk össze annak, aki oda és vissza megjárja a hidat. Egyikünk sem tudta megtenni. Talán semmivel sem tudnám jobban jellemelni az akkori, a mi fiatalágunkat. Ime az eredmény!

Az Öszekötő hid egyébként hetven évvel ezelőtt készült. Ahogy a hidak születésnapjait böngészem, nem ő az egyedüli, amelyiknek ez évben lenne a születési évfordulója. A Margit-híd ugyancsak 1876-ban készült el ötmillió forint költséggel. Ernest Gouin tervezte és a kedves, fapallós hid 567 méter hosszú volt. Itt vált először ketté a város, mert ez már 1944 novemberében pusztult el. Bár legyünk ószintek, a város már hamarabb kitévált. Tisztelet a kivételnek, de a jobbratiak nagyjában jobboldaltak voltak, míg a pesti balpart irított mindattól, ami ma már hála Istennek a múlté. A jobbrati zárkózott volt és dölyfös. Főleg palotákból és villákból állott.

A szegény negyedek, a bérkaszárványok, a demokratikus kerületek a pesti oldalon állottak. Láthattuk ezt a multibeli választásoknál, vagy akár 1944-ben, amikor a jobbrati váltig hangoztatta, hogy náluk biztonságosabb. A légitámadások ellen szikladóhelyek védenek, ha pedig Budapest ostrom alá kerül, Pesta elfoglalhatják, de Budát... de Budát védi a Duna és egy egész sereg hegy.

A Ferenc József-híd viszont most lenne ötven esztendő. Ugyancsak Feketeházy János MÁV mérnök tervezte és építette ötmillió korona költséggel. A hid 331 méter hosszú volt és Turul díszítése hírhedt volt

egész Európában. Innen ugrottak le évtizedeken keresztül a Dunába azok, akiket tulajdonképpen Csipcsala bolondított meg. Vajjon emlékszik-e még valaki rajtam kívül Csipcsalára? Szegény fráter volt még az első világháború előtt. Felajánlotta egy filmesnek, hogy ezer koronáért bajlandó lefilmeztetni magát, ahogy a Turul madárról a Dunába ugrik. Megtette. Az ezer koronának azonban már nem örülhetett. Ugyátszik ez a Csipcsala- eset villant fel a későbbi öngyilkosok elhurvult emlékeztében. Boldog örömmel nézem innen azt a lázas munkát, amellyel száz meg száz munkás igyekszik a Ferenc József-híd utódját, a Szabadság-hidat augusztus 20-ra elkészíteni. A Turul madár elrepült róla, hogy átengedje helyét az idők végtelenségig a szabadságnak.

Gyermekkoromban sokszor megálltam a Lánchíd kőoszlopánál előtt, belenézve kitélt szájukba és keresve a nyelvet. Sokat hallottam róla, hogy a tervező ezeket elalkasztotta. Építőjét, szegény Adam Clarkot, aki a hidat William bátyja tervei alapján készítette el, évtizedeken keresztül üldözték ezzel a rossz tréfával, úgy hogy a Lánchíd öbrökre rossz emléke maradt. Nekem is fűződik hozzá egy. 1920-ban éjszaka igazoltatók innen akartak a Dunába dojni, mert piros szekfűt viseltem. Akkor kezdődött Magyarország romlása. Különbösen a Lánchidnak is van az idén valami kis jubileuma. 1846-ban

ugyanis az építő társaság irásban kikötötte, hogy 1946-ig egy mérföldön belül hidat nem szabad építeni. Így akarták biztosítani, hogy a négy és félmillió forintos költségük a hidpénzekből biztosan és busásan megtérüljön.

Az ám hidpenz! Erre is már csak mi öregek emlékszünk. A hidörökre, meg a nagy tanuszgyűjtő faurnákrak. Talán azért is volt kedvesebb nekem az Erzsébet-híd, ahol nem szedtek hidvámot. Ez volt Európa legnagyobb egyváltású hídja, 1903-ban készült el és 11 és félmillió koronába került. Valamikor régen, innen lehetett letekinteni a Dunauszodára, hogy hátha meglátunk ott egy fürdőruhás hölgyet. Abban az időben ez még igen izgalmas dolog volt. Az első háború után pedig az Erzsébet-hid volt a legkitűnőbb nézőhely a Szent István-napi tüzijátékhoz.

Es végül ott jobboldalt, Lágymányosnál állt mindössze néhány évig a Boráros-teri hid. Évek hosszú során át minden kabarének vicctábjája volt Dalban és tréfákban gúnyolták, hogy milyen soká készült el. Hát az biztos, hogy tovább készült, mint ameddig állt. A legkedvesebb sikerült hidgyermekke volt a pesti Dunának. A Dunántúlról érkező vonatok utasainak viszont szórakozást jelentett a már messziről feltűnő kialvó és kigyulladó világító tornya.

Csonkán, vádlón merednek az ég felé a pesti hidak rompillérei, 1945 január 16-án a város kettészakadt és egy év múlva megszületett az első összekötő kapocs, a Kossuth-hid. Néhány hét múlva elkészül a második, a Szabadság-hid.

Es jönnek majd egymás után a többiek is. A munka diadal-maskodik a rombolás felett. Es a két város mindinkább összeforr egymással. Jobban, erőteljesebben, mint valaha.

SZILÁGYI ÖDÖN

A Ferenc József-hid, amely néhány hét múlva, mint Szabadság-hid újraszülte

